

Луценко С.М.
Горон А.В.

Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

ЄВРОКЛУБ ЯК ЗДІЙСНЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті висвітлюється тема діяльності євроклубів, зокрема нове розуміння змісту освіти, форм поширення інформації про європейські країни - європейські клуби, які пропагують загальні європейські цінності.

Народ України, як і все людство, стоїть на межі нової епохи, в основі якої не лише матеріальні цінності, а й духовні. Сучасні наукові відкриття здійснюються завдяки синтетичному поєднанню природознавчих досліджень та гуманітарних знань. Світ значно складніший, ніж той, уявлення про який нам подає традиційна матеріалістична наука. Як наслідок цього у ХХ ст. інтелект людини переважно розвивався на шкоду її духовності. Провідні вчені минулого століття, зокрема В.Вернадський, А.Акімов, дали людству нові орієнтири, які полягають у тому, що зв'язок морального і матеріального є невід'ємним складником сфери фізичного та ноосферного буття, які взаємно впливають один на одного. Наука нового ХХІ ст. відкриє такі глибини людського духу, про які сучасна психологія і не мріє. Це зробить значно змістовнішим життя людини й надасть інших, глибших, форм спілкування.

Людина в майбутньому все більше буде жити не тільки в національному, а й у глобальному просторі. Ми маємо готувати людину до того, аби вона була ефективною в глобальному просторі. Прогрес будь-якої

країни — України чи Росії, навіть США — не може успішно вирішуватись лише на національному рівні, прогрес набув загальноцивілізаційного характеру. І тільки та країна, яка перебуває в контексті загального розвитку цивілізації й органічно взаємопов'язана з іншими країнами, може ефективно розвиватись.

Система освіти має готувати особистість, яка не лише вміє жити в громадянському суспільстві і правовій державі, а й створювати їх. Адже лише вільна й освічена людина, котра відчуває, що її поважають, може бути корисною в умовах інтелектуалізації будь-якого виду трудової, професійної діяльності.

Якщо людина повинна бути не лише освіченою, а й вільною, освіта має сприяти створенню таких суспільних відносин, за яких люди можуть виступати як вільні особистості, готові до реалізації функцій суб'єктів таких відносин, поважають одне одного, визнають право одне одного на власну думку, спроможні приймати рішення щодо свого та суспільного розвитку, вміють займати позиції і приймати рішення.

Освіченими людьми важче маніпулювати; між ними швидше розвиваються демократичні, гуманістичні взаємини.

Освіта як ресурс розвитку громадянського суспільства передбачає створення можливостей для розвитку особистості як важливого чинника не лише процесу трудової діяльності, базованої на сучасних виробничих силах, а й як суб'єкта гуманних соціальних демократичних відносин.

Директор Департаменту змісту середньої освіти МОН України Павло Полянський звернув увагу присутніх на українську складову європейської освіти. Він сказав: «Варто пригадати, від чого ми відштовхувалися. На початку 90-х років нам здавалася нездоланною проблема департизації української освіти, декомунізації української школи. А сьогодні ми вже маємо покоління дітей, які на нас із вами зовсім не схожі. Ми в Україні і в інших посттоталітарних країнах успадкували таку ситуацію, коли не було жодного покоління, яке мало б практичний досвід демократії і яке могло передавати його від покоління до покоління. Сьогодні нас учать діти. Ми можемо з ними не погоджуватися, можемо їх не розуміти. Але схоже, що ми при цьому навчаємося як старші члени українського співтовариства дуже важливої речі - терпимості. Вчимося толерантному ставленню до іншої поведінки, іншого мислення, інших поглядів, інших виборів свого життєвого шляху. І безумовно, якщо ми говоримо про цілі громадянської освіти з дітьми (а починати говорити треба з дитячого садка), то європейські студії - це, насамперед, спілкування. Спілкування людей із різними поглядами на різні теми». Павло Броніславович підкреслив, що роки відновлення незалежності України - це мізерний час, однак у країні встигло з'явитися головне - змінився вчитель. «... Він зміг побачити в дитині колегу, з яким він здатен розмовляти, а не повчати його. Вирішити цю проблему було важче і важливіше, ніж знаходити фінансові ресурси та друкувати методичну літературу. При реалізації ідеї громадського виховання найважливіше - це встановлення в навчальному закладі такого педагогічного клімату

толерантності, щоб дитина після уроку, де говорилося про правильні речі, не почула потім окрик, не отримала імперативне розпорядження лише тому, що комусь просто так захотілося. Шкода від такого навчання громадським цінностям буде набагато більша, ніж якби не вчити цьому взагалі. Тому що тоді діти засвоять те, що для нас дуже добре відоме - це абсолютні розбіжності між словами та закликами, які звучать, і реальною дійсністю». Який же ефект чекаємо від впровадження в освітню систему України різних європейських курсів? Думається, що від цього виграє наше суспільство, яке навчиться безконфліктно уникати тих протиріч, які в ньому виникають. Стануть гармонійнішими відносини між різними соціальними шарами суспільства, різними національними співтовариствами, різними політичними силами. Що ж виграє особистість? За словами Павла Полянського, можливість кожній дитині шукати своє щастя в цьому житті.

2009 рік в Україні визнано Європейським роком креативності та інновацій. Відзначення Року креативності та інновацій в Україні розпочали молодіжні європейські клуби, представники яких візьмуть участь в національній майстерні "Лідерство Євроклубів – Майстерня креативності та інновацій". На майстерні будуть представлені активні Євроклуби з більшості областей України, члени яких взяли участь в конкурсі на кращий логотип та слоган ЄРКІ в Україні. Організатори заходу засобами неформальної освіти нададуть можливість лідерам Євроклубів обмінятися досвідом творчого підходу до діяльності, засвоїти інноваційні методи роботи для успішного розвитку Євроклубів і посилення їх ролі в громадах. Окрім майстерні, в

межах цього річного проекту пройдуть регіональні тренінги та ярмарки креативності та інновацій. Головний захід – Національний молодіжний ярмарок креативності та інновацій – відбудеться під час святкування Днів Європи і об'єднає найбільш інноваційні ідеї Євроклубів та представить їх широкій громадськості.

Актуальність дослідження діяльності євроклубів в Україні зумовлена євроінтеграційними прагненнями України та приєднанням нашої держави до Болонської декларації (19 травня 2005 р.), у якій підкреслюється необхідність підвищення мобільності студентів вищих навчальних закладів. Проте, зазначені зміни стосуються не лише вищих навчальних закладів. Адже, надати знання та сформувати уміння і установки необхідні для реалізації нових можливостей, потрібно у середніх навчальних закладах. Тобто, на школу лягає завдання підготувати такого випускника, який буде комфортно себе почувати у мобільному єдиному європейському освітньому просторі.

Метою даної статті є окреслення форм діяльності євроклубів в Україні, що сприятиме активному включенню вітчизняної молоді у світовий інформаційний та освітній простір.

Заснування Європейських клубів у школі – це лише один із багатьох способів досягнення дуже важливої мети щодо розвитку Європейської свідомості.

Європейські клуби зародилися в Португалії у 80-ті роки минулого століття. Їхні члени подорожували Європою, знайомилися з новими територіями та народами, налагоджували контакти з новими друзями. Ідея

створення шкільних європейських клубів належить Маргариті Белард, національному координатору програми «Європейський вимір в освіті». Саме вона визначила, що:

Європейські клуби – це центри діяльності у сфері Європейської освіти.

Європейські клуби сформовані на підставі пропозицій, поданих початковою та середньою школами, відповідно до конкретної ситуації та їхніх можливостей.

Членство в клубах не є обов'язковим для всіх учнів і вчителів.

Клуби мають такі цілі:

- запроваджувати справжній Європейський настрій серед їхніх членів, який потрібно передавати усілякими способами іншим;
- шукати підтримки відповідних організацій з метою покращення поширення інформації про:
 - Європу (її географічні, історичні, культурні, економічні особливості тощо);
 - Європейські організації (структуру, спосіб діяльності, цілі тощо);
 - Європейську спільноту та держави – члени Ради Європи (їхнє політичне, соціальне, культурне життя тощо);
 - культурну та природну спадщину;
 - труднощі, що постають перед сучасною Європою;
 - цілі Європейської інтеграції;

- сприяти розумінню Європейського плюралізму з його подібними та відмінними рисами;
- сприяти вихованню толерантності та взаємної поваги;
- сприяти розумінню Європейської взаємозалежності та потреб міжнародної співпраці;
- виховувати в учнях – молодих громадянах Європи – почуття відповідальності, зокрема щодо миру, прав людини та захисту навколишнього середовища і культурної спадщини.

У 1991 році шкільні європейські клуби зазвучали вже офіційно завдяки професору та декану Політехнічного університету міста Ноттінгема Гордону Белла. У 1992 році такі клуби починають створюватися в Польщі, де на сьогодні їх нараховується вже близько двох тисяч. Перші європейські клуби в Україні було засновано в 1995 році. У державах- членах Європейського Союзу та країнах-кандидатах вони відіграють роль одного з основних джерел інформації про континент і пропагують загальні європейські цінності серед шкільної та студентської молоді. Основними формами роботи євроклубів є підключення їх до діяльності Міжнародної мережі євроклубів, отримання доступу до публікацій Євросоюзу, проведення зустрічей, диспутів, свят.

Як правило, євроклуби - це центри діяльності у сфері європейської освіти, вільно сформовані за бажанням окремих учителів та учнів. Фахівці стверджують, що кількість їхніх членів в одній школі повинна не перевищувати 20-40 чоловік, і участь у роботі обов'язково має бути добровільною.

Утворення Європейських клубів у навчальних закладах України набуває все більшого поширення як форма педагогічної роботи, що дозволяє ефективно розширювати світогляд підростаючого покоління і розвивати здатність дітей та молоді до співпраці не лише у межах однієї держави, але й значно за межами її кордонів.

Діяльність європейських клубів ще не знайшла свого детального відображення у вітчизняній науковій та методичній літературі. Із практичною діяльністю українських євроклубів можемо ознайомитися із матеріалів у періодичній пресі [6], а методика роботи клубів частково відображена у буклетах та листівках інформаційного характеру [5]. Іноземні джерела оповідають дещо більше про форми роботи євроклубів за кордоном. Існують окремі інформаційні ресурси для євроклубів, за допомогою яких можна поділитися досвідом, зав'язати контакти з іншими ентузіастами, розпочати спільну діяльність (наприклад мережа польська мережа шкільних євроклубів організована фондом імені Роберта Шумана [8]). Детальніше розроблена і методична база організації діяльності євроклубів. Значною мірою ці методичні розробки можуть бути застосовані і в нашій державі.

Метою діяльності євроклубів є знайомлення учасників та місцевої громади з Європейським Союзом і з Європою у цілому. В учнів формується почуття європейської єдності на ґрунті спільної європейської ідентичності. Через євроклуби відбувається пропагування загальноєвропейських демократичних цінностей, ознайомлення із способом життя і культурою

населення інших країн Європи, уміння представити власну культуру, країну, спосіб життя.

При тому, що євроклуби поширюють в Україні інформацію про Європейський Союз і сприяють зближенню молоді України і країн ЄС, дані організації не можуть бути звинувачені у космополітизмі і низькопоклонстві перед чужоземною культурою і цінностями. Серед завдань євроклубів одне із чільних місць посідає пізнання Європи починаючи із власного краю, міста, регіону, держави, як європейської території. Вивчення звичаїв і традицій народів Європи допоможе чітко позиціонувати власну традиційну і сучасну етнічну культуру.

Учасники євроклубів набувають досвіду організації інформаційних кампаній поширюючи знання про євроінтеграційні процеси та засади функціонування Європейського Союзу. Шляхом пошуку інформації, опрацювання нових друкованих та електронних джерел відбувається підвищення загального інтелектуального рівні учнів. У членів євроклубів формуються установки до лідерства, прийняття відповідальності, застосування критичного мислення. В цілому, відбувається підготовка молоді до життя в об'єднаній Європі.

Популяризація європейських цінностей допомагає подолати стереотипи негативного ставлення до сусідніх народів, із якими точилися криваві війни протягом багатьох століть. Як зазначає Джон Мак Кормік у своїй праці «Розуміння Європейського Союзу», у народів Європи є дуже багато того, що їх розділяє – у них бракує спільної історії - і при цьому вони сьогодні

налагоджують взаємовигідну співпрацю, долаючи шкідливі стереотипи міжнаціональної ворожнечі [7].

Організаційно євроклуби можуть бути оформлені як офіційно зареєстровані згідно чинного законодавства (Закон України «Про об'єднання громадян») неурядові організації. Тоді клуб діє на підставі Статуту, може мати власні банківські рахунки, печатку тощо. У переважній більшості, європейські клуби, що набувають статусу окремої неурядової організації створюються студентами вищих навчальних закладів або лідерами громадських організацій. Євроклуби, що виникають при загальноосвітніх школах, не реєструються як окремі неурядові організації. Вони створюються при навчальних закладах і діють на підставі Положення, що пишеться за участі вчителів, дирекції, учнів і батьків та затверджується директором установи. Така організаційна форма діяльності євроклубу може бути реалізована і у вищих навчальних закладах за участі ректорату, органів студентського самоврядування, кафедр тощо.

Для досягнення окреслених у Статуті або Положенні цілей кожен євроклуб обирає власні форми і методи роботи. Регулярні засідання євроклубів, де виголошуються виступи, поширюються інформаційні матеріали, проводяться дискусії на теми пов'язані із європейськими інтеграційними процесами. Такі зустрічі допомагають слідкувати за поточними подіями і підтримувати високу групову динаміку роботи. Створюють відчуття перебування у вирі подій.

Налагодження стосунків із закордонними шкільними євроклубами через міжнародні мережі. Це дозволяє брати участь у програмах міжнародного обміну. Реалізовувати спільні проекти із молодіжними організаціями з сусідніх країн. На спільні проекти, як правило, легше можна знайти фінансування із міжнародних фондів.

Публічні дебати (часто із використанням методики проведення шкільних дебатів за форматом Карла Поппера або Парламентських дебатів [9]). Формат Карла Поппера краще підходить для учнів середніх і старших класів. А формат Парламентських дебатів рекомендований для студентів вузів, хоча може бути використаний для старшокласників, що мають достатній досвід гри у Дебати.

Проведення виставок (фотографій, малюнків, плакатів), конкурсів, випуск інформаційних матеріалів (стінгазети, європейські куточки у класах і бібліотеках) на теми пов'язані із Європою та Європейським Союзом. Такі форми роботи допомагають залучити нових творчих людей до роботи євроклубу. А також створити позитивні інформаційні приводи для висвітлення роботи клубу у місцевих засобах масової інформації. Журналісти із охотою відвідують подібні заходи, а редактори дають згоду на опублікування матеріалів із прес-релізів.

Організація тренінгових занять і рольових ігор. Для проведення тренінгів часто обирають теми, що навіть опосередковано пов'язані із європейською інтеграцією, але тим не менше готують учасників до життя у єдиній Європі – формують майстерність спілкування, ефективної взаємодії,

вибору професії і подальшого працевлаштування. Серед рольових ігор на європейську тематику чудово зарекомендували себе «Формування майбутнього Європи» та «Європа у кризі». Окрім вищесказаного, ці ігри розроблені для проведення українською та англійською мовами. [4].

Літературні та мистецькі вечори, де учасники знайомляться із творчою спадщиною відомих європейських авторів. Читання літературних творів у оригіналі допомагає подолати мовний бар'єр і розпочати функціональне використання іноземної мови.

Різного роду інформаційні кампанії спрямовані на місцеву громадськість (зустрічі, лекції, вистави, вікторини тощо). Це хороший спосіб популяризувати діяльність євроклубу і залучатися підтримкою місцевих органів влади та спонсорів.

Для досягнення окреслених цілей і успішного застосування перелічених форм роботи Європейські клуби у школах повинні залишатися справді добровільними об'єднаннями і не перетворюватися у ще один формалізм для звітності.

Ідея діяльності євроклубів за два десятиліття довела свою актуальність і життєздатність у різних країнах Європи. Вона захоплює молодь, стимулює ініціативу і творчість, виховує любов до власної культури і повагу до інших народів, допомагає самореалізації у великій об'єднаній Європі.

Ціль цього молодіжного руху в нашій країні - зблизити українську і європейську молодь, познайомити українських школярів з історією, культурою, традиціями Західних країн, а також просто сприяти спілкуванню

школярів нашої країни. Перші євроклуби були створені з метою поліпшити знання школярів про Європейський Союз, сприяти вихованню в них європейської самосвідомості, нової європейської ментальности, щоб молоді люди любили й знали не тільки свої маленькі процвітаючі країни, але й почували себе громадянами нового об'єднаної держави - Європейського Союзу.

Євроклуб - нова неполітична сфера спілкування вчителів й учнів ставить своєю метою зблизити Україну і Європу, навчити взаєморозуміння й співробітництву шляхом реалізації спільних гуманітарних проєктів, таких як:

- різнобічне вивчення країн Європейського Союзу;
- всебічне вивчення історії Росії, як однієї з галузей європейської цивілізації;
- здійснення прямих контактів між школярами й викладачами Росії і європейських країн;
- поширення ідей нової Європи, дружби між народами й мирним співіснуванням не тільки серед молоді Росії, але й серед молоді країн СНД.

Шкільні Євроклуби мають вільний доступ до публікацій ЄС, відеоматеріалам і бібліотеці, тому що ця інформація може бути корисною для шкільних уроків історії, літератури, іноземних мов. Також є можливість вступити в переписку й обмінюватися інформацією зі школами в країнах ЄС. Україна в цей час не є членом Європейського Союзу, хоча керівники країни неодноразово заявляли, що зв'язують майбутнє країни саме з європейською

інтеграцією. Сприяти такій інтеграції можуть і повинні молодіжні організації.

Досвід показує, що потенціал суспільного сектора набагато більший та вагоміший, чим здається на перший погляд. Молодіжні організації нашої країни, у тому числі й Євроклуб, першими прорвали "залізну завісу" у Європу, зробивши це раніше, ніж політичні лідери. Система молодіжної роботи в Європі може бути прикладом постійної уваги до молодіжної проблематики з боку урядів і міжнародних структур. Поряд із цим, найважливішим фактором залишаються дії громадських організацій - молодіжних і дитячих - у процесі прийняття рішень на різних етапах: від підготовки пропозицій до здійснення самих програм. Усвідомлення того факту, що ніхто, крім самих молодих людей, не знає краще про потреби й бажання молоді, повинне прийти до керівників, відповідальним за прийняття найважливіших рішень у сфері молодіжної політики.

При цьому основна увага повинне приділятися молодіжним організаціям, як найбільш структурованим утворенням молодіжних ініціатив, що є виразниками інтересів набагато більше широких шарів молоді, чим тільки тих, кого вони поєднують у своїх рядах. Молодіжні організації України, як, наприклад Євроклуб, не можуть, не хочуть, та й не повинні залишатися осторонь від суспільних процесів, заявляючи про свої інтереси й пріоритети. Перспективи впливу, що відкриваються при цьому, на молодіжну політику в нашій країні, у місті, і в цілому на європейському континенті

можуть стати додатковим каталізатором розвитку молодіжного руху в нашій країні.

Обговорюючи спільно поставлені питання, школярі вносять свій посильний інтелектуальний внесок у загальну скарбничку. Іде обмін знаннями, ідеями. Міняється психологічна атмосфера: тут немає відстаючих і неуспішних.

Група займається співробітництвом, співтворчістю. У ході колективного обговорення школярі вчаться чути один одного. Розширюється їхній словниковий запас, активізуються знання по іноземній мові.

Євроклуб працює в кількох напрямках:

- клуб країнознавства;
- клуб глобальних проблем і прав людини;
- клуб аматорів іноземної мови;
- клуб етики спілкування й ін.

Колектив педагогів-координаторів й учнів - це свого роду творча лабораторія, що шукає нестандартні форми й методи виховання дітей у позаурочний час, організує дозвілля, розвиває творчі здатності хлопців.

Людина інноваційного мислення, інноваційного типу культури, здатна до інноваційного типу діяльності, — лише така людина може бути конкурентоспроможною, такі люди можуть скласти мобільне суспільство, мобільну націю. Тому формування інноваційної людини — нагальне завдання освіти. У нас надмірно консервативна нація. Ця проблема виникла не сьогодні, вона значно протяжніша в нашій історії, тому ще й нині ми

уособлюємо пасивний тип діяльності. Сьогодні краще бути надактивним, ніж надмірно пасивним.

Самопізнання, саморозвиток, самореалізація — триада, що складає основу людського щастя. І дві з цих складових — в руках освітян.

The activity of euroclubs, new understanding of education, forms of broadening information about European countries, euroclubs, propagandized the European values are highlighted in the article.

В статье освещается тема деятельности евроклубов, в частности, новое понимание содержания образования, форм расширения информации о европейских странах – европейские клубы, пропагандирующие общие европейские ценности.

Література

1. Кремень В. Освіта в контексті соціокультурних змін. День – №148, 2008.
2. Матеріали четвертої Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. <http://intkonf.org/gaevska-laosvita-yak-chinnik-stanovlennya-gromadyanskogo-suspilstva>.
3. Неприцький О.А. Форми роботи українських евроклубів.
4. Неприцький О.А. Рольові ігри з євроінтеграційної тематики//Відродження. Науково-методичний вісник Вінницького ОШПО. – №7. – 2007. – с.137-139
5. Євроклуби в Україні. – Херсон. 2007.

6. Євроклуби: новий вимір в освіті//День – 9 вересня. – 2004.
7. Mc. Cormic John. Understanding the European Union. – London. 1999. –
p.31
8. Euroclubnetwork. eu Polish Robert Schulman
Foundation//<http://www.euroclubnetwork.eu/>